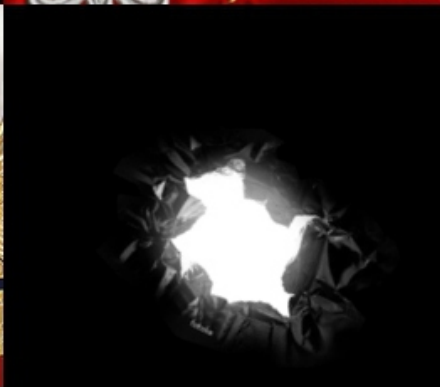

**KATYŃ
2010**

**MOSKWA
1610**

Kazimierz Turaliński

Kazimierz Turaliński

Katyń 2010 – Moskwa 1610

WYDANIE II - ROZSZERZONE

Autor galerii fotografii z nocy 10 kwietnia 2010 r.:
Piotr Szczepanek

Wydawnictwo MEDIA POLSKIE
Radom 2011

@ Copyright by Kazimierz Turaliński 2010
ISBN 978-83-925811-2-3

Opracowanie oparto na źródłach historycznych, materiałach ministerstw: spraw zagranicznych, spraw wewnętrznych i administracji, obrony narodowej oraz kultury i dziedzictwa narodowego, Kancelarii Prezydenta RP, Sejmu RP, Senatu RP, instytucji wojskowych, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Prokuratury Generalnej, Prokuratury Wojskowej, Instytutu Pamięci Narodowej, organizacji społecznych właściwych tematycznie dla zagadnienia Zbrodni Katyńskiej, organów ścigania oraz wiarygodnych doniesień prasowych, a także na publikacjach archiwalnych.

Stan większości materiałów na dzień:
1 sierpnia 2010 roku.

Rozdział „Polska rozdarta, czyli epilog” z dnia
10 kwietnia 2011 roku.

Pamięci poległych za wolną Polskę

Spis treści

Wstęp.....	15
Drogi do Katynia:	
Historia konfliktów polsko-rosyjskich.....	22
I Rzeczpospolita od Wielkiej Smuty do końca XVII wieku.....	23
Schyłek Rzeczypospolitej Szlacheckiej.....	32
Od wojen napoleońskich, po konflikt polsko-bolszewicki.....	43
Po 17 września 1939 r.....	53
Katyń 1940.....	64
Jesień ludów - upadek ZSRR.....	77
1989 – 2010 Zarzewia konfliktów.....	82
Katyń.....	82
Rewizjonizm historyczny.....	84
Wojska nad Wisłą.....	85
Polityka Polski na wschodzie.....	86
Ekonomia i bezpieczeństwo.....	89
„Wolność i Prawda”.....	93
List Prezydenta RP Lecha Kaczyńskiego do Rodzin Katyńskich.....	99
10 kwietnia 2010 r.....	102
Lista ofiar katastrofy.....	103
Delegacja.....	103
Przedstawiciele parlamentu.....	104
Rodziny Katyńskie i inne stowarzyszenia.....	105
Przedstawiciele Sił Zbrojnych RP.....	106
Osoby towarzyszące.....	107
Biuro Ochrony Rządu.....	108

Załoga rządowego Tu-154.....	109
Rozmieszczenie pasażerów ostatniego lotu	
Tu-154 nr 101.....	109
Chronologia 11 – 18 kwietnia.....	111
10 kwietnia.....	111
11 kwietnia.....	120
12 kwietnia.....	122
13 kwietnia.....	124
14 kwietnia.....	126
15 kwietnia.....	128
16 kwietnia.....	130
17 kwietnia.....	131
18 kwietnia.....	133
Teoria konfliktu.....	135
Międzynarodowy Komitet Lotniczy (MAK).....	148
Przetarg na naprawę Tu-154.....	158
Nie dyplomacja – kryminalistyka	
cz. 1 Pytania bez odpowiedzi.....	162
Wykluczenie problemów technicznych	162
Protokoły sekcji zwłok	162
Brak zabezpieczenia przez polskie służby materiału	
dowodowego.....	163
Stopień zniszczenia ciał.....	164
Uszkodzenie przedmiotów należących do ofiar.....	165
Czas katastrofy.....	166
Stopień zniszczenia wraku.....	169
Awaria samolotu po remoncie z XII 2009 r.....	173
Fragment skrzydła.....	174
Promień rozrzutu szczątków maszyny.....	175
Brak zabezpieczenia miejsca katastrofy.....	177
Dwie eksplozje.....	178

Nagranie wideo.....	180
Świadek katastrofy Nikołaj Łosiew.....	181
Brak odejścia na drugi krąg.....	182
Ryzyko pilota oraz mgła.....	183
Zeznania kontrolerów z lotniska Siewiernyj.....	183
Oryginalne czarne skrzynki.....	184
Meaconing.....	185
Statystyczne prawdopodobieństwo katastrofy.....	186
Drugi samolot ponad lotniskiem Siewiernyj.....	189
„Przecieki” prasowe.....	190
Nie dyplomacja – kryminalistyka	
cz. 2 Materiał dowodowy.....	193
Zeznania świadków.....	194
Sfalsyfikowane tezy, oświadczenia i dowody.....	202
Nieistotne wątki podnoszone przez media.....	207
Niezbędne do podjęcia w trybie natychmiastowym czynności dowodowe.....	210
Post mortem.....	214
Kondolencje.....	215
Przywódcy państwowi i religijni	215
Organizacje międzynarodowe	224
Prasa zagraniczna.....	226
Księga kondolencyjna prezydenta RP	229
Lista kondolencyjna.....	235
Żałoby narodowe.....	244
Po katastrofie.....	248
Wybrane reakcje na arenie międzynarodowej.....	248
Wybrane reakcje na arenie krajowej.....	250
Uroczystości pogrzebowe prezydenckiej pary.....	253
Przedstawiciele państw.....	254

Przedstawiciele organizacji międzynarodowych.....	258
18 delegacji uczestniczących w pogrzebie pary prezydenckiej:.....	262
Uroczystości żałobne 17 kwietnia 2010 r.....	264
Uroczystości pogrzebowe 18 kwietnia 2010 r.....	267
Odnaczenia pośmiertne ofiar katastrofy.....	272
Pośmiertne awanse dla ofiar katastrofy pod Smoleńskiem.....	277
Miejsca wiecznego spoczynku ofiar katastrofy i uroczystości pogrzebowe.....	280
Kraj po 10 kwietnia.....	298
Komunikat Nr 186/VI kad.....	299
Nowa obsada urzędów cywilnych i wojskowych oraz organizacji społecznych.....	306
Polska rozdarta, czyli epilog.....	309
Polska.....	310
Rosja.....	316
Śledztwo smoleńskie.....	322
Noty biograficzne wybranych ofiar katastrofy.....	327
Oficjalna delegacja.....	327
dr hab. Lech Kaczyński Prezydent RP	328
Maria Kaczyńska Pierwsza Dama	337
Ryszard Kaczorowski Ostatni Prezydent II Rzeczypospolitej na uchodźstwie.....	340
Krystyna Bochenek Wicemarszałek Senatu RP.....	345
Krzysztof Putra Wicemarszałek Sejmu RP.....	347
Jerzy Szmajdziński Wicemarszałek Sejmu RP.....	349
Aleksander Szczygło Szef Biura Bezpieczeństwa	

Narodowego.....	351
Władysław Stasiak Szef Kancelarii Prezydenta RP.....	354
Paweł Wypych Sekretarz Stanu w Kancelarii Prezydenta RP.....	358
Mariusz Handzlik Podsekretarz Stanu w Kancelarii Prezydenta RP.....	360
Stanisław Jerzy Komorowski Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Obrony Narodowej.....	362
Tomasz Merta Wiceminister Kultury i Dziedzictwa Narodowego.....	363
dr Andrzej Kremer Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Spraw Zagranicznych.....	365
Mariusz Kazana Dyrektor Protokołu Dyplomatycznego MSZ.....	367
Maciej Płażyński Prezes Stowarzyszenia „Wspólnota Polska”.....	369
Andrzej Przewoźnik Sekretarz Generalny Rady Ochrony Pamięci Walk i Męczeństwa.....	372
Parlamentarzyści RP.....	380
dr Janina Fetlińska Senator RP	381
Stanisław Zając Senator RP	383
Leszek Deptuła Poseł na Sejm RP.....	385
Grzegorz Dolniak Poseł na Sejm RP.....	387
dr Grażyna Gęsicka Poseł na Sejm RP.....	389
Przemysław Edgar Gosiewski Poseł na Sejm RP.	392
Izabela Jaruga-Nowacka Posłanka na Sejm RP.....	394
Sebastian Karpiniuk Poseł na Sejm RP.....	396
Aleksandra Natalli-Świat Poseł na Sejm RP.....	400
Arkadiusz Rybicki Poseł na Sejm RP.....	402

Jolanta Szymanek-Deresz Posel na Sejm RP.....	405
Zbigniew Wassermann Posel na Sejm RP.....	407
Wiesław Woda Posel na Sejm RP.....	409
Edward Wojtas Posel na Sejm RP.....	411
Przedstawiciele Rodzin Katyńskich	
i innych stowarzyszeń.....	413
Ewa Bąkowska Wnuczka	
gen. bryg. Mieczysława Smorawińskiego	414
Anna Maria Borowska Córka	
ppor. Franciszka Popławskiego	417
Bartosz Borowski Prawnik	
ppor. Franciszka Popławskiego.....	417
Edward Duchnowski Sekretarz Generalny	
Zarządu Głównego Związku Sybiraków.....	419
ks. prałat Bronisław Gostomski	
dziekan dekanatu Londyn-Północ.....	420
o. Józef Joniec Prezes Stowarzyszenia Parafiada. .	421
ks. dr Zdzisław Król Kapelan Warszawskiej Rodziny	
Katyńskiej w latach 1987-2007.....	422
ks. Andrzej Kwaśnik kapelan Federacji	
Rodzin Katyńskich.....	423
dr Tadeusz Lutoborski syn	
ppor. Adama Lutoborskiego.....	424
dr Bożena Mamontowicz-Łojek Prezes Polskiej	
Fundacji Katyńskiej.....	426
Stefan Melak Prezes Komitetu Katyńskiego.....	428
adw. Stanisław Mikke Wiceprzewodniczący Rady	
Ochrony Pamięci Walk i Męczeństwa.....	430
Bronisława Orawiec-Löffler bratanica	
majora Franciszka Orawca.....	432

Katarzyna Piskorska Córka ppor. Tomasza Piskorskiego.....	434
Andrzej Sariusz-Skąpski Prezes Federacji Rodzin Katyńskich.....	436
dr inż. Teresa Walewska-Przyjałkowska Wiceprezes Fundacji "Golgota Wschodu"	437
Wojciech Seweryn Artysta plastyk, przedstawiciel Rodzin Katyńskich.....	438
Leszek Solski przedstawiciel Rodzin Katyńskich.....	439
Gabriela Zych prezes zarządu kaliskiego stowarzyszenia Rodzin Katyńskich.....	440
Siły Zbrojne RP	441
gen. dr Franciszek Gągor Szef Sztabu Generalnego Wojska Polskiego	442
gen. dyw. pil. Andrzej Błasik dowódca Sił Powietrznych RP	446
gen. broni Tadeusz Buk dowódca Wojsk Lądowych RP.....	449
gen. dyw. Kazimierz Gilarski dowódca Garnizonu Warszawa.....	451
Admirał floty Andrzej Karweta dowódca Marynarki Wojennej RP.....	453
gen. broni Bronisław Kwiatkowski dowódca Operacyjny Sił Zbrojnych RP.....	455
gen. broni Włodzimierz Potasiński dowódca Wojsk Specjalnych RP.....	458
abp gen. dyw. Miron Chodakowski prawosławny ordynariusz Wojska Polskiego.....	460
ks. ppłk Jan Osiński Ordynariat Polowy Wojska Polskiego.....	461

ks. płk Adam Pilch p.o. naczelnego kapelana ewangelickiego Wojska Polskiego.....	464
bp. gen. dyw. dr hab. Tadeusz Płoski ordynariusz polowy Wojska Polskiego.....	465
Osoby towarzyszące prezydenckiej delegacji	
katyńskiej.....	470
Anna Walentynowicz Działaczka związkowa współzałożycielka NSZZ "Solidarność"	471
Joanna Agacka-Indecka Prezes Naczelnej Rady Adwokackiej	478
Piotr Nurowski Prezes Polskiego Komitetu Olimpijskiego	480
płk. Czesław Cywiński Prezes Światowego Związku Żołnierzy AK.....	482
dr hab. Janusz Kurtyka Prezes Instytutu Pamięci Narodowej.....	483
dr Janusz Kochanowski Rzecznik Praw Obywatelskich V kadencji.....	487
Sławomir Skrzypek Prezes Narodowego Banku Polskiego.....	491
Janusz Zakrzewski Polski aktor.....	494
ks. prof. Ryszard Rumianek Rektor Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego.....	497
ks. Roman Indrzejczyk Kapelan prezydenta RP.....	499
ppłk Zbigniew Dębski członek Kapituły Orderu Wojennego Virtuti Militari, powstaniec warszawski ...	501
gen. Stanisław Nałęcz-Komornicki Kanclerz Orderu Wojennego Virtuti Militari	502
Janina Natusiewicz-Mirer Sybiraczka, działaczka społeczna.....	504

Barbara Mamińska Dyrektor Biura Kadr i Odznaczeń w Kancelarii Prezydenta Polski.....	505
Izabela Tomaszewska Dyrektor Zespołu Protokolarnego Prezydenta RP	506
plk dr hab. Wojciech Lubiński Lekarz prezydenta RP Lecha Kaczyńskiego.....	507
Katarzyna Doraczyńska Pracownik biura prasowego Kancelarii Prezydenta RP.....	508
Janusz Krupski Kierownik Urzędu do spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych.....	510
Aleksander Fedorowicz Prezydencki tłumacz języka rosyjskiego.....	512
Dariusz Jankowski Pracownik kancelarii Prezydenta RP.....	513
Funkcjonariusze Biura Ochrony Rządu.....	514
mł. chor. Agnieszka Pogródka-Węclawek	
Funkcjonariusz i Stewardessa BOR.....	515
ppłk. Jarosław Florczak Oficer BOR.....	516
kpt. Dariusz Michałowski Oficer BOR	517
por. Paweł Janeczek Oficer BOR.....	518
ppor. Piotr Nosek Oficer BOR.....	519
st. chor. Artur Francuz Funkcjonariusz BOR.....	520
chor. Jacek Surówka Funkcjonariusz BOR.....	521
chor. Paweł Krajewski Funkcjonariusz BOR.....	522
chor. Marek Uleryk Funkcjonariusz BOR.....	523
Załoga Tu-154.....	524
kpt. pil. Arkadiusz Protasiuk Dowódca załogi.....	525
mjr pil. Robert Grzywna Drugi pilot.....	526
por. pil. Artur Ziętek Nawigator	527

chor. Andrzej Michalak Technik pokładowy.....	528
Barbara Maria Maciejczyk Stewardessa.....	529
Justyna Moniuszko Stewardessa.....	530
Natalia Maria Januszko Stewardessa.....	531
Kadry – Pierwsza noc w Warszawie.....	532
Komunikaty i oficjalne oświadczenia władz Rzeczypospolitej, państw trzecich oraz innych osób i instytucji.....	538 – 640
Kadry – Tydzień żałoby narodowej po katastrofie smoleńskiej.....	641

1989 – 2010

Zarzewia konfliktów

Katyń

Przez 50 lat propaganda ZSRR winą za Zbrodnię Katyńską konsekwentnie obarczała III Rzeszę, a Polaków dążących do ujawnienia prawdy, zwłaszcza krewnych ofiar, dyskryminowano w życiu społecznym oraz poddawano licznym represjom ze strony Milicji, SB i innych służb oraz urzędów. Ujawnienie prawdy postawiłoby bowiem w złym świetle ustrój komunistyczny oraz skutkować musiałoby ochłodzeniem relacji pomiędzy Warszawą a Moskwą. Z tego powodu w interesie zarówno polityków Kremla, jak i marionetkowego, polskiego rządu socjalistycznego, pozostawało zachowanie w tajemnicy wszelkich aspektów Zbrodni Katyńskiej. Chylący się ku upadkowi Związek Radziecki, targany wewnętrznymi konfliktami politycznymi i kryzysem gospodarczym, podlegał daleko idącym przetasowaniom priorytetów władz. Utrzymanie mocarstwowej pozycji w świetle rozpadu bloku wschodniego stało się nierealne, a kluczowa dotychczas kwestia propagandy humanitaryzmu i pozytywnej roli filozofii komunistycznej, kosztem izolacji na arenie międzynarodowej, zesłała na dalszy plan. Pograżenie poprzednich władz Kremla stało się dla polityków przepustką do wzmocnienia własnej pozycji – tak wewnątrz państw tworzących ZSRR, jak i na forum międzynarodowym.

13 kwietnia 1990 roku nadany został oficjalny komunikat zależnej od władz centralnej agencji prasowej TASS, uznający odpowiedzialność NKWD za Zbrodnię Katyńską: *„Całokształt ujawnionych materiałów archiwalnych pozwala wyciągnąć*

wniosek o bezpośredniej odpowiedzialności Berii, Mierkułowa i ludzi im podległych za zbrodnię popełnioną w katyńskim lesie. Strona radziecka, wyrażając głębokie ubolewanie w związku z tragedią katyńską, oświadcza, iż jest to jedna z najcięższych zbrodni stalinizmu". Tego samego dnia Prezydent ZSRR Michaił Gorbaczow przekazał Wojciechowi Jaruzelskiemu kopie części dokumentacji Zbrodni Katyńskiej. Ponad roczne śledztwo prowadzone przez prokuraturę ZSRR skutkowało złożeniem na ręce Gorbaczowa raportu stwierdzającego, iż „zebrane materiały pozwalają na wyciągnięcie wstępnego wniosku, że polscy jeńcy wojenni mogli być rozstrzelani na podstawie decyzji Specjalnej Rady przy NKWD ZSRR w okresie kwietnia – maja 1940 roku w Zarządach NKWD w obwodach smoleńskim, charkowskim i kalinińskim, i pochowani odpowiednio w Lesie Katyńskim pod Smoleńskiem, w rejonie Miednoje, 32 km od Tweru, i w 6. kwadracie parku leśnego pod Charkowem". Wiadomości te potwierdzały późniejsze ekshumacje przeprowadzone w nieznanym wcześniej miejscach masowych pochówków: w okresie od 25 lipca do 9 sierpnia 1991 roku w Piatichatkach koło Charkowa oraz od 15 do 31 sierpnia tego samego roku w Miednoje koło Tweru.

14 października 1992 roku wysłannik prezydenta Federacji Rosyjskiej Borysa Jelcyna przekazał prezydentowi RP Lechowi Wałęsie kopie dokumentów, potwierdzających odpowiedzialność ZSRR za mord, w tym kopie decyzji władz ZSRR z 5 marca 1940 roku z podpisami J. Stalina i członków Biura Politycznego KC KPZR. Przedstawiciel Rosji powiedzieć miał wówczas: „Nieprzypadkowo przez tak długi okres dokumenty te były ukrywane. Było tak dlatego, że dotyczyły zabójstwa o charakterze politycznym. [...] Przekazując materiały narodowi polskiemu i opinii światowej, rząd Rosji i Prezydent

Borys Jelcyn zamierzają wyłączyć kłamstwa ze stosunków między Rosją i Polską". 25 sierpnia 1993 roku Jelcyn osobiście złożył hołd pod powązkowskim Krzyżem Katyńskim, prócz kwiatów zostawiając swe słowa: „wybaczenie, jeśli możecie”.

Rewizjonizm historyczny

Kolejne lata przyniosły jednak zmianę linii polityki historycznej Kremla, a w konsekwencji częste marginalizowanie charakteru Zbrodni Katyńskiej. Przedstawiano ją jako sprawiedliwą zemstę, przeciwstawianą rzekomym zbrodniom polskim, których dokonać miano na tysiącach jeńców wojny polsko-bolszewickiej. Podobnie wielkie czystki stalinowskie coraz odważniej wskazywane być mają, jako słuszne, z taktycznego punktu widzenia, przygotowania do obrony ojczyzny w nadchodzącej ówczesnie wojnie. Wedle publikacji rosyjskiego dziennika „*Wremja Nowostiej*”, taką wersję historii XX wieku nakazała przekazywać młodym Rosjanom instytucja odpowiadająca za szkolenie tamtejszych nauczycieli.

14 września 1999 roku Ministerstwo Spraw Zagranicznych Federacji Rosyjskiej złożyło znamienne oświadczenie w sprawie inwazji 17 września: „*Nie usprawiedliwiając działań reżimu stalinowskiego na arenie międzynarodowej, nie można nie zauważyć, że w tych skomplikowanych czasach były one podyktowane nie tyle dążeniem do podbicia nowych terytoriów, ile dążeniem do zagwarantowania bezpieczeństwa krajowi. Zapewnienia oficjalne Warszawy [...] o tym, że we wrześniu 1939 roku doszło do »agresji ZSRR przeciw Polsce« nie znajdują potwierdzenia w dokumentach międzynarodowoprawnych i nie można się z nimi zgodzić*”. Następca Jelcyna, były oficer KGB Władimir Putin, wielokrotnie w swych oficjalnych wystąpieniach występował

przeciwko historykom i politykom krytykującym zbrodnicze praktyki ZSRR. Gloryfikacja nieodległej przeszłości znalazła odzwierciedlenie również w przywróceniu melodii hymnu dawnego Związku Radzieckiego.

21 września 2004 roku Główna Prokuratura Wojskowa Rosji umorzyła toczone od czternastu lat śledztwo katyńskie, z uwagi na przedawnienie zbrodni, zakwalifikowanej jako zwykłe przestępstwo kryminalne. Tego samego roku Władimir Putin, występując z dorocznym orędziem o stanie państwa przed Zgromadzeniem Federalnym, nazwał rozpad ZSRR *„nie tylko największą geopolityczną katastrofą XX wieku, ale również prawdziwym dramatem dla Rosjan. Miliony naszych rodaków znalazły się poza granicami Rosji, oszczędności obywateli straciły na wartości, stare ideały zostały zburzone”*. W 2005 władze ustanowiły święto państwowe: *„Dzień Jedności Narodowej”*, obchodzony 4 listopada w rocznicę wypędzenia w 1612 wojsk polskich z Moskwy. Relacje pomiędzy Warszawą a Moskwą ulegały ochłodzeniu, z incydentalnymi przyjaznymi gestami.

Wojska nad Wisłą

Jesienią 1990 roku rozpoczęto rozmowy o wycofaniu z obszaru III RP wojsk radzieckich, stacjonujących na terenie kraju od zakończenia II Wojny Światowej. W obliczu oporu Moskwy liczącej na dalszą militarną kontrolę tej części Europy, kluczowym argumentem w negocjacjach stała się groźba zablokowania przez Polskę tranzytu wojsk wycofywanych z obszaru NRD. Wówczas strony uzgodniły plan systematycznego likwidowania jednostek obcej armii, którego realizację zakończono z dniem 17 września 1993 roku, w symboliczną rocznicę agresji radzieckiej. Zakończenie faktycznej okupacji oznaczało kropkę nad „i”

rozpadu Układu Warszawskiego, poprzedzonego rozwiązaniem RWPG (Rady Wzajemnej Pomocy Gospodarczej).

Po wolnych wyborach i rozpadzie ZSRR Polska nie potrzebowała już formalnej zgody Moskwy na wstąpienie w szeregi paktu wojskowego NATO, ani do struktur Wspólnoty Europejskiej. Z uwagi jednak na niestabilną sytuację polityczną w regionie i potencjalne chociażby zagrożenie konfliktem o dawne republiki bloku wschodniego, państwa zachodnie dyskretnie oczekiwały na rosyjskie stanowisko w tej sprawie. Próbę uzyskania korzystnej deklaracji podjął w sierpniu 1993 roku Lech Wałęsa, przyjmujący delegację Borysa Jelcyna. Z przyczyn ambicjonalnych i militarnych w interesie Rosji pozostawała możliwie najsłabsza Polska, stąd oczekiwanie entuzjastycznego poparcia dla planów wzmocnienia międzynarodowej pozycji Warszawy wydawały się nierealne. W wyniku jednak wyłamania się Jelcyna z mocarstwowej linii politycznej Kremla, w deklaracji kończącej wizytę zawarto oświadczenie, iż: *„Prezydenci poruszyli kwestię zamiaru przystąpienia Polski do NATO. Prezydent Lech Wałęsa wyjaśnił znane stanowisko Polski w tej sprawie, co zostało przyjęte ze zrozumieniem przez prezydenta Borysa Jelcyna. W perspektywie taka decyzja suwerennej Polski, zmierzająca do integracji ogółouropejskiej, nie jest sprzeczna z interesem innych państw, w tym również Rosji”*. W późniejszym czasie Jelcyn wycofał się z wyrażonej wówczas zgody i wielokrotnie protestował przeciwko rozszerzeniu NATO na wschód. Pomimo tego, III RP wstąpiła w szeregi Paktu Północno-Atlantyckiego oraz w strukturę Unii Europejskiej.

Polityka Polski na wschodzie

Zaangażowanie Warszawy w działania narodowowyzwoleńcze na obszarach, według tradycji sowieckiej,

zależnych od Moskwy, skutkowało dalszymi konfliktami politycznymi. Wsparcie prozachodnich opozycjonistów ukraińskich w czasie tzw. Pomarańczowej Rewolucji przełomu 2004 i 2005 roku płynęło nie tylko ze strony polskich polityków, lecz także szarych obywateli RP oraz przedstawicieli świata kultury i sztuki. Motywem bezkrwawego wystąpienia Ukraińców przeciwko prezydentowi elektowi Wiktorowi Janukowyczowi pozostawał zarzut sfałszowania wyborów, uznanych na arenie międzynarodowej jedynie przez Władimira Putina. Celem wsparcia opozycji do Kijowa udali się m.in. prezydenci Polski Lech Wałęsa i Aleksander Kwaśniewski, a także Bronisław Komorowski, Lech Kaczyński, Krzysztof Janik oraz Antoni Macierewicz. Protesty przesłała Komisja Europejska, NATO i USA. W wyniku powtórzonych w obecności rzeszy międzynarodowych obserwatorów wyborów władzę objęła opozycja, a jednym z głównych celów nowego rządu, aktywnie wspieranego przez Rzeczpospolitą, uczyniono członkostwo Ukrainy w NATO. Z planów tych zrezygnowano w maju 2010 roku. Ponownie wybrana prorosyjska władza złożyła oświadczenie, iż Ukraina prowadzi politykę neutralności i nie zamierza wstępować do międzynarodowych bloków militarnych. Miesiąc wcześniej Kijów wyraził zgodę na stacjonowanie rosyjskich wojsk na Krymie do 2047 roku, choć pierwotnie miały opuścić one terytorium ukraińskie w 2017 roku.

Rewolucja Róż wyrwała w listopadzie 2003 roku Gruzję spod władzy prezydenta Eduarda Szewardnadze, byłego Ministra Spraw Zagranicznych ZSRR. Nieprawidłowości w czasie wyborów skutkowały masowymi demonstracjami, bezkrwawym zdobyciem parlamentu, a następnie ustąpieniem dotychczasowej głowy państwa i wyborem na ten urząd Micheil'a Saakaszwilego. Pod jego przywództwem państwo podjęło ostry prozachodni kurs,

jednym z priorytetów czyniąc członkostwo w NATO. Starania te poparły Stany Zjednoczone i Polska, ostry sprzeciw wyraziła jednak Federacja Rosyjska. Na szczycie paktu w Bukareszcie 3 kwietnia 2008 roku Tbilisi i Kijów uzyskały obietnicę członkostwa w strukturach sojuszu. Kilka tygodni później nastąpiło zwiększenie aktywności wojsk rosyjskich przy północnej granicy Gruzji. Spór toczony pomiędzy tym państwem i Osetią Południową przerodził się 8 sierpnia w wojnę z Rosją. W odpowiedzi na gruziński ostrzał terenów Osetii Południowej, rosyjskie samoloty zbombardowały miasta, bazy wojskowe oraz port, po czym na terytorium kraju wkroczyły czołgi, wozy opancerzone oraz piechota. Następnie zarzucono Ukrainie udzielenia Tbilisi wsparcia zbrojnego, co zbiegło się w czasie z ruchami stacjonującej na Krymie rosyjskiej Floty Czarnomorskiej.

Przeciwko toczonej przez Rosję wojnie stanowczo wystąpiły władze polskie, z prezydentem Lechem Kaczyńskim na czele. Działania dyplomatyczne skutkowały nagłośnieniem kaukaskiego konfliktu oraz stworzeniem koalicji państw dawnego bloku wschodniego, zaangażowanych w przerwanie walk. Również z inicjatywy Kaczyńskiego prezydenci Wiktor Juszczenko (Ukraina), Toomas Hendrik Ilvers (Estonia) i Valdas Adamkus (Litwa), a także Premier Łotwy Ivars Godmanis wspólnie udali się samolotem Tu-154 do Tbilisi. Gest solidarności spotkał się z pełnym poparciem ówczesnego prezydenta USA George'a W. Busha. Podkreślił on, iż ceni Prezydenta RP za odwagę i przywództwo w podejmowanych działaniach.

Wszechstronne zaangażowanie Warszawy w konflikt gruziński zmobilizowało państwa zachodu do nacisku na Moskwę. Szczególnego znaczenia nabierały obawy przedstawione na wiecu w stolicy Gruzji przez prezydenta Kaczyńskiego, co do dalszego rozwoju relacji sąsiedzkich z

Federacją Rosyjską: *„Jesteśmy po to, żeby podjąć walkę. Po raz pierwszy od dłuższego czasu nasi sąsiedzi pokazali twarz, którą znamy od setek lat. Ci sąsiedzi uważają, że narody wokół nich powinny im podlegać. My mówimy nie! [...] Dzisiaj Gruzja, jutro Ukraina, pojutrze kraje bałtyckie, a może i mój kraj.”* Według oświadczenia prezydenta Gruzji Micheil’a Saakaszwili, obecność prezydenta RP Lecha Kaczyńskiego i przywódców innych państw dawnego bloku wschodniego w Tbilisi zapobiegła planowanemu przez Rosjan zbombardowaniu stolicy.

Ekonomia i bezpieczeństwo

Znamiennym czynnikiem obniżającym zaufanie do ustalonego obecnie ładu międzynarodowego, pozostaje brak zainteresowania zachodnich sojuszników jakimkolwiek konfliktem zbrojnym w obronie regionów dawnego bloku wschodniego. Zarówno media, społeczeństwa, jak i politycy wiodących państw globu w obliczu konfliktu gruzińskiego raczej powtarzali deklaracje znane nad Wisłą z 1939 roku, niż podejmowali zdecydowane działania na rzecz zapewnienia pokoju. Niepokoić może miażdżący wynik przeprowadzonych na zachodzie sondaży, z których wynikał niemal zupełny brak przyzwolenia na udział w konflikcie zbrojnym w obronie sojuszników – Polski, Litwy, Łotwy lub Estonii. Wojnę taką społeczeństwa uważały za niepotrzebną, a idący za sondażami politycy niezwłocznie poczęli uspokajać nastroje, deklarując w razie potrzeby pomoc nie militarną, a dyplomatyczną i ekonomiczną. Identyczną otrzymała już II Rzeczpospolita po ataku ze strony hitlerowskich Niemiec i Związku Sowieckiego. Wtedy to Francja i Anglia apelowały o pokój i zrzucały na wrogie miasta ulotki o pacyfistycznej treści, a polscy żołnierze i cywile ginęli w oczekiwaniu na pomoc, która nigdy nie nadeszła.

Gruzińska misja pokojowa Nicolasa Sarkozy'ego nie przyniosła pozytywnych rezultatów, a skutkowała raczej kompromitacją występującego w imieniu Wspólnoty Europejskiej francuskiego prezydenta, zlekceważonego przez Dmitrija Miedwiediewa. Rosja nie wywiązała się z powziętych w Moskwie uzgodnień pokojowych i nie wyprowadziła wojsk z terenów podległych Tbilisi. Działanie podjęte wówczas przez Kreml scharakteryzować należy jako w pełni konsekwentne, ukierunkowane na realizację obranego celu, zarówno w znaczeniu dyplomatycznym, jak i militarnym. *„Nie boimy się niczego, nawet perspektywy nowej zimnej wojny [...] Jeśli zachód chce zachować dobre stosunki z Rosją, zrozumie naszą decyzję”* – oświadczył po inwazji na Gruzję Prezydent Miedwiediew cytowany przez agencję ITAR-TASS. Już po czterech miesiącach Unia Europejska wznowiła, zawieszone w ramach sankcji z tytułu inwazji, negocjacje z Rosją w sprawie nowego układu o partnerstwie i współpracy.

Szansy na trwałe związanie militarne Polski z najpotężniejszym członkiem NATO – Stanami Zjednoczonymi, upatrywano w projekcie tarczy antyrakietowej. Służyć miała ona obronie przed pociskami nuklearnymi, poprzez identyfikację głowicy i zestrzelenie jej na wysokości niestwarzającej dla ziemi zagrożenia skażeniem radioaktywnym. Radar umiejscowiony miał zostać w Czechach, natomiast silosy z 10 rakietami przechwytyjącymi na terenie północnej Polski. Dodatkowym gwarantem objęcia kraju ochroną Waszyngtonu pozostawać mieli amerykańscy żołnierze stanowiący załogę instalacji antyrakietowych, będących swoistym odpowiednikiem Pearl Harbor. Według oficjalnej wersji, projekt wymierzony miał być w państwa tzw. Osi Zła, czyli głównie Koreę Północną i Iran, w praktyce jednak w sposób oczywisty godził w możliwości

wykorzystania rosyjskiego arsenału nuklearnego. Konstrukcja systemu identyfikacji pocisków raketowych umożliwiałaby pełne monitorowanie działań armii zlokalizowanych za wschodnią granicą. Sama możliwość zestrzelenia kilku głowic nuklearnych pozostawała bez znaczenia dla liczonego w tysiącach arsenału rosyjskiego, jednak instalacja radaru monitorującego, tarczy antyrakietowej oraz stacjonowanie wojsk amerykańskich w pobliżu granicy dawnego, zimnowojennego mocarstwa naruszała istotnie polityczną strefę wpływów. Z tego powodu Kreml jasno oznajmiał, iż obiekt stanie się pierwszym celem na wypadek hipotetycznego konfliktu zbrojnego. Pomimo jawnych gróźb i przekreślenia szans na przyjazne stosunki z Moskwą, 20 sierpnia 2008 roku zawarta została z administracją konserwatywnego gabinetu prezydenta G.W. Busha tzw. deklaracja w sprawie współpracy strategicznej między Rzeczpospolitą Polską a Stanami Zjednoczonymi Ameryki.

17 września 2009 roku, w 70 rocznicę inwazji ZSRR na Polskę, Prezydent USA Barack Obama jednostronnie wycofał propozycję budowy tarczy antyrakietowej na terytorium RP. 18 września Rosja dokonała demonstracji politycznej, przeprowadzając wspólnie z Białorusią największe od czasu rozpadu ZSRR manewry wojskowe pod kryptonimem „Zapad” i „Ładoga”. Około 30 000 żołnierzy, 63 samoloty, 40 śmigłowców, 470 transporterów opancerzonych, 228 czołgów i 234 działa samobieżne ćwiczyły stłumienie powstania polskiej mniejszości, atak jądrowy na ziemie polskie oraz desant na plażę obwodu kaliningradzkiego, odgrywające rolę polskiego wybrzeża.

We wcześniejszych latach dominującym elementem nacisku Moskwy pozostawała polityka ograniczania importu polskich produktów spożywczych, a również ograniczenia podaży lub zwiększenia ceny dostaw paliw oraz gazu. W odpowiedzi na

blokadę rynków zbytu mięsa i produktów roślinnych Warszawa w spór zaangażowała struktury Wspólnoty Europejskiej i zablokowała przyjęcie przez ministrów spraw zagranicznych mandatu do negocjacji nowego porozumienia o partnerstwie i współpracy z Federacją Rosyjską. Ponownie jednak zabrakło lojalności ze strony zachodniego sojusznika w kwestii paliw płynnych. Niemcy w porozumieniu z rosyjską spółką Gazprom podjęły decyzję o budowie pozbawionego oparcia w rachunku ekonomicznym gazociągu północnego, tzw. Nord Stream, poprowadzonego z ominięciem Polski po dnie morza Bałtyckiego. Tym samym Rosja uzyska kolejne narzędzie nacisku na Warszawę, w postaci możliwości odcięcia dostaw gazu ziemnego, przy nieprzerwanym zaopatrzeniu zachodnich nabywców. Nakłady na budowę, późniejsze koszty podmorskiej eksploatacji i konserwacji oraz deklarowana ochrona instalacji przez rosyjską marynarkę wojenną najprawdopodobniej znacznie przekroczą potencjalne oszczędności związane z ominięciem opłaty za tranzyt lądowy. Z wymienionych powodów projekt określany jest jako polityczne zagrożenie dla jedności Unii Europejskiej oraz bezpieczeństwa energetycznego i ekonomicznego pominiętych krajów. Pomimo sprzeciwów Polski i państw bałtyckich, dnia 9 kwietnia 2010 roku, na dzień przed smoleńską katastrofą, Prezydent Miedwiediew dokonał oficjalnego otwarcia inwestycji Gazociągu Północnego.

KATYŃ 2010 – MOSKWA 1610

Kazimierz Turaliński

W pojednaniu musi być jeden cel, mianowicie dobro
Ojczyzny i poszanowanie godności ludzkiej. Jeżeli
wyciągasz rękę do pojednania, nie trzymaj w niej narzędzi
do zadawania cierpienia i bólu.

— ks. Jerzy Popiełuszko

Media Polskie 2011

ISBN 978-83-925811-2-3